

Търговия и поминъчни условия.

Арбанасчанитѣ, особено въ старо време, не се занимавали съ земедѣлие, поради липса на земя за обработване. Главенъ поминъкъ е билъ търговия и занаятчийство. Индустрията била въ своя зачатъкъ и съвършено примитивна. Земедѣлието се застъпвало отъ лозарството.

Споредъ писменитѣ данни, които имаме отъ Никополския католишки епископъ Стефанъ отъ 1685 г., арбанасчанитѣ сж водѣли търговия съ Италия, Унгария, Полша, а най-вече съ Русия. По после, обаче, поради войнитѣ на руситѣ съ турцитѣ, търговията съ Русия значително била намалена и се съсредоточила предимно съ Влашко и Дубровникъ (Рагуза). Арбанасчанитѣ сж били енергични, будни, предприемчиви и скоро започнали да се завзематъ и забогатяватъ. Вмѣсто класовъ антагонизмъ, имало съревнование въ труда и само въ него намислили и благосъстояние и напредъкъ. Търговията и занаятитѣ безспирно се засилвали. Арбанасчанитѣ сж завладѣли пазаритѣ вжтре въ самата Турция и били крупни доставчици и на хранителни продукти и на материали за облѣкло, като шаяци, аби, гайтани и пр. въ турската столица — Цариградъ. Нѣкои арбанасчани, съ своята предприемчивостъ и смелостъ, сж отивали даже въ Персия и Индия по търговия.

Известенъ е билъ по своето благосъстояние Димитръ Хинтлията, търгуващъ въ Индия.

Мнозина арбанасчани се занимавали съ джелепликъ, т. е. купували сж добитѣкъ за угояване: биволи, крави, волови, за които сж откупвали голѣми пасбища — совати. Всѣка година по 500—600 добитѣка най-малко сж се клали презъ есенъта въ кланицитѣ — салханитѣ, както въ Арбанаси, гдето имаше две: една на Хаджи Киrolата Русовичъ и другата на Панайотъ Панончевъ, а тѣй сжщо въ салханитѣ на Горня-Орѣховица и Търново. Пастърмата, суджуцитѣ, пушенитѣ езици и пр. сж били носени въ Цариградъ, гдето сж носили и добития отъ закланитѣ добитѣци червишъ — мозъка отъ коститѣ. Добре разстопения червишъ, който по качеството си надминаваше французския маргаринъ, се пълнѣше въ мехури и изпращаше съ гимии за Цариградъ, гдето се употребяваше за войската. Останалата разстопена лой отъ добитѣка се пълнѣше въ грамадни толуми отъ коремитѣ на добитѣка: тя се употребяваше за правене на лоени свѣщи и сапунъ. Въ селото имаше десетина фабрики, наречени керхани, за произвеждане на сапунъ, а сжщо и нѣколко лѣярници за лоени свѣщи.

Повече отъ 20—25 души арбанасчани сж се занимавали съ събиране на кокошки, носени въ Цариградъ за продажба. Всѣки единъ товарилъ и отнисалъ годишно по 25—30 коли съ кокошки, а отъ Цариградъ пѣкъ въ замѣна сж биле купувани и донасяни въ селото разни бакалски и др стоки.

Много любимо и доходно занятие е било за арбанасчанитѣ да отглеждатъ буби за добиване на коприна. За изработването или, както се казваше, за точене на коприната е имало 4—5 долапа, въ които се изработвалъ годишно повече отъ 500 оки бурунджукъ. Коприненитѣ платове, коприненитѣ ризи сж били нѣщо модно въ Арбанаси, както за женитѣ, тѣй и за мъжетѣ. Украсата на сукненитѣ дрехи е ставала съ копринени гайтани и бикмета, а сжщо отъ коприна сж били плетени и копчета. Цената на коприната е била отъ 100—150 гроша най-много една ока. Нѣкои арбанасчани се занимавали съ събиране на пашкули за износъ и сж търгували съ Италия.

Случвало се, обаче, нѣкога, щото черничевиятъ листъ да бжде